

ตรวจสภาพเครื่องยนต์การลงทุนภาคเอกชน ส่งผลขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทย

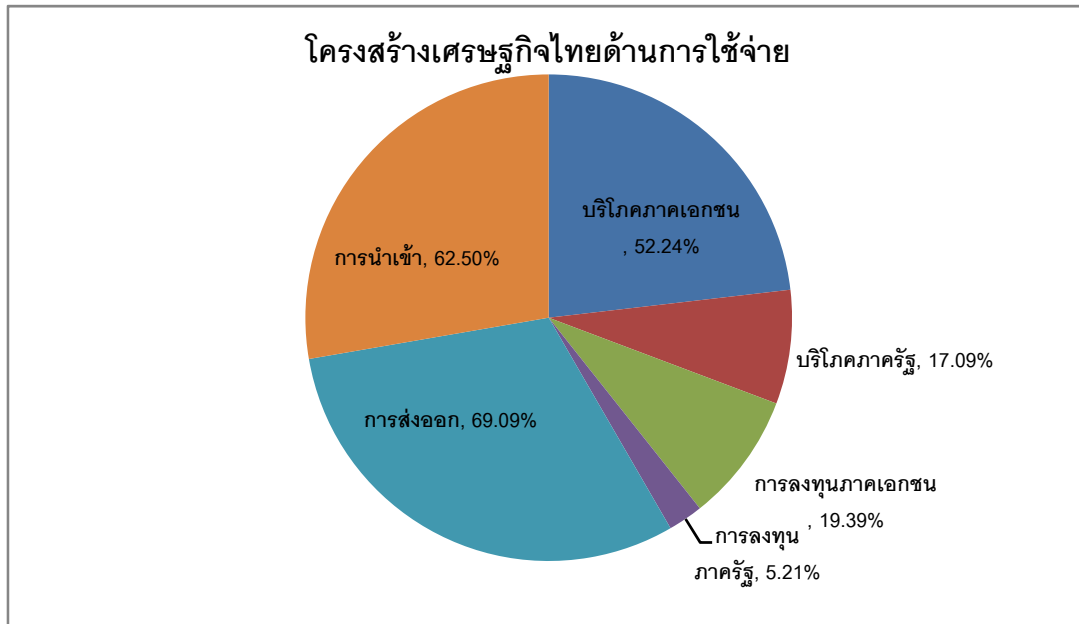
อภิยุทธ์ อำนาจกาญจนสิน
สำนักวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

เศรษฐกิจไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมามีการขยายตัวในอัตราที่ต่ำกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต เนื่องจากรูปแบบการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมา เน้นการใช้แรงงานราคาถูก การพัฒนาอุตสาหกรรมโดยขาดการวิจัยและพัฒนาอย่างจริงจัง ตลอดจนการมุ่งเน้นแก้ปัญหาเศรษฐกิจในระยะสั้น โดยขาดการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว จึงนำไปสู่ปัญหาการติดกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) และความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ในสถานการณ์ปัจจุบันที่เศรษฐกิจโลกในภาพรวมค่อนข้างผันผวนส่งผลต่อการส่งออกและส่งผลกระทบต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยต่อเนื่องกัน หากมีการส่งเสริมเรื่องของเศรษฐกิจในประเทศซึ่งหมายถึงการใช้จ่ายในการบริโภคและการลงทุนจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้แข็งแกร่งมากขึ้น ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาการขยายตัวในระดับต่ำหรือหดตัว ความจำเป็นที่ประเทศจะต้องพึ่งพาภาคต่างประเทศก็จะมีน้อยลงซึ่งจะเป็นตัวช่วยให้เศรษฐกิจไทยมีความเข้มแข็งและมีเสถียรภาพมากขึ้นสามารถป้องกันความผันผวนของเศรษฐกิจโลกที่จะส่งผลต่อเศรษฐกิจไทยได้

การลงทุนภาคเอกชนซึ่งมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 19 เมื่อเทียบกับขนาดของระบบเศรษฐกิจไทยมีความสำคัญเพราะจะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างของเศรษฐกิจไทยในอนาคต

หากเปรียบเทียบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยคล้ายกับเครื่องบิน 4 เครื่องยนต์ เครื่องยนต์เครื่องที่หนึ่งคือ การบริโภคภาคเอกชนภายในประเทศ (Private Consumption: C) เครื่องที่สองคือการค้าต่างประเทศ (X-M) หรือการส่งออกสุทธิ (Net Export) ซึ่งได้จากการส่งออก (Export :X) หักลบด้วยการนำเข้า (Import: M) เครื่องที่สามคือการบริโภคภาครัฐ (Government spending: G) และเครื่องสุดท้ายคือการลงทุน (Investment:I) ซึ่งรวมถึงการลงทุนภาคเอกชน (Private Investment) และการลงทุนภาครัฐ (Public Investment) เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ปัจจุบัน จะเห็นว่าปัจจัยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยการบริโภคภายในก็ดี การค้าระหว่างประเทศก็ดี อยู่ในสภาวะอ่อนแอ ถ้าเปรียบเทียบเป็นเครื่องบินไอพ่น 4

เครื่องยนต์แล้ว เครื่องยนต์ทั้ง 2 เครื่องดังกล่าวข้างต้นมีอายุการสะสมพร้อมดับลงได้ทุกเวลา เครื่องยนต์ที่สามคือการบริโภคภาครัฐ เครื่องยนต์ตัวนี้ รัฐบาลกำลังเหยียบคันเร่งเต็มที่ โดยเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณแผ่นดิน อย่างไรก็ตาม เครื่องยนต์ตัวนี้อาจมีกำลังเรงน้อยกว่าตัวอื่นๆ เพราะการบริโภคภาครัฐมีส่วนประมาณร้อยละ 17 เมื่อเทียบกับขนาดของระบบเศรษฐกิจไทย

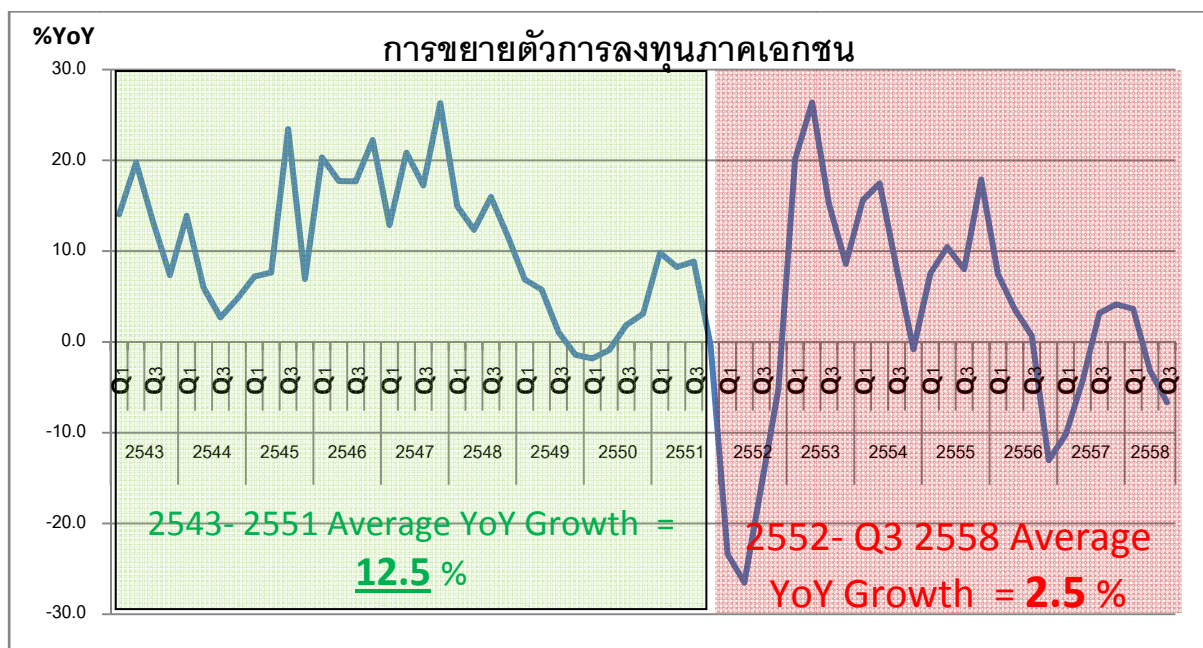

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช)

เครื่องยนต์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจอีกหนึ่งเครื่องที่เหลืออยู่ ได้แก่ การลงทุน (I) โดยมีการลงทุนภาคเอกชน (Private Investment) เป็นองค์ประกอบหลักในเครื่องยนต์การลงทุนโดยมีส่วนประมาณร้อยละ 19 เมื่อเทียบกับขนาดของระบบเศรษฐกิจไทย ส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ 5 เป็นส่วนของการลงทุนภาครัฐซึ่งก็ได้มีการเร่งขับเคลื่อนผ่านการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งนี้ การลงทุนของภาคเอกชนมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างของเศรษฐกิจไทยในอนาคต ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทย โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว รวมถึงการลงทุนจะช่วยสร้างการจ้างงานเพิ่ม ซึ่งจะช่วยให้การบริโภคของประชาชนขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องในท้ายที่สุด

ช่วงหลังวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ การลงทุนภาคเอกชนมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ 2.5 และสัดส่วน FDI ในส่วนของอุตสาหกรรมการผลิตช่วง 10 ปีที่ผ่านมาลดลงค่อนข้างมาก

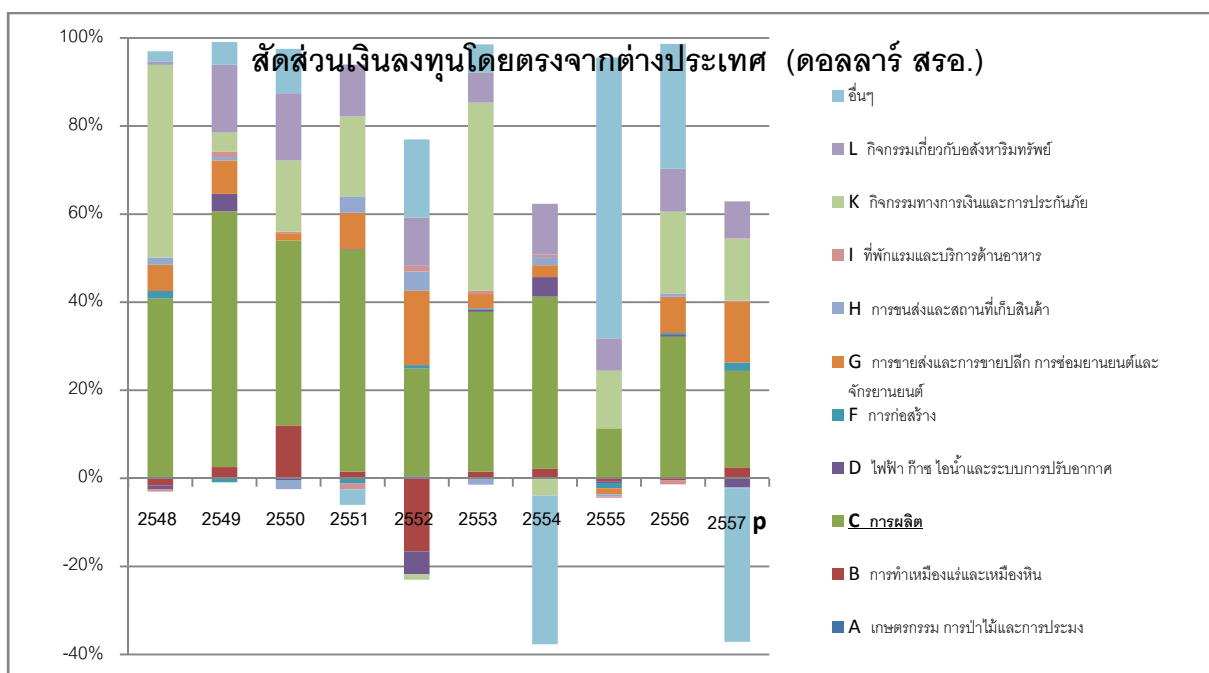
เมื่อพิจารณาสถานการณ์การลงทุนภาคเอกชนในปัจจุบัน จากข้อมูลเชิงประจักษ์ มีประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ ประการแรก การลงทุนภาคเอกชนในช่วงหลังปี 2550 – 2551 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ การลงทุนภาคเอกชนอยู่ในช่วงขาลงจากที่เติบโตมากกว่าร้อยละ 20 ในช่วงปี 2553 กลับมาหดตัวหรือติดลบในไตรมาสที่ 2 และ 3 ของปี 2558 ทั้งนี้ช่วงปี 2552 – ไตรมาสที่ 3 ปี 2558 มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ 2.5 จากที่เคยขยายตัวได้เฉลี่ยถึงร้อยละ 12.5 ในช่วงปี 2543 จนถึงช่วงก่อนวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช)

ประเด็นสำคัญประการที่สอง ได้แก่ สัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI) ในส่วนของอุตสาหกรรมการผลิตมีแนวโน้มลดลงในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาโดยในปี 2548 อุตสาหกรรมการผลิตมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 40.75 ของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ข้อมูลล่าสุดในปี 2557 อุตสาหกรรมการผลิตมีสัดส่วนลดลงเหลือเพียงร้อยละ 21.92 ทั้งนี้เงินลงทุนโดยตรงจาก

ต่างประเทศ และการลงทุนขนาดใหญ่หลายกรณีเป็นการซื้อหุ้นของกิจการที่มีอยู่แต่เดิม (เช่น ซื้อหุ้นธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย) มากกว่าที่จะเข้ามาตั้งฐานการผลิตอุตสาหกรรมใหม่ๆ นอกจากนี้ในรายงาน The Global Competitiveness Report 2015-2016 หัวข้อการลงทุนทางตรงของต่างประเทศและการถ่ายทอดเทคโนโลยี (FDI and Technology Transfer) ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 28 มีระดับคะแนน 4.9 ปรับตัวลดลงจากปีก่อน ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านของไทย คือ มาเลเซีย ได้คะแนนในด้านนี้ถึง 5.5 และอยู่ในอันดับที่ 5 จากทั้งหมด 140 ประเทศ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

FDI ช่วยเพิ่มผลิตภาพ ให้แก่ประเทศผู้รับเงินลงทุน อย่างไรก็ตามปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมไทย ยังมีผลิตภาพการผลิตรวม (TFP) ที่ต่ำ

คำถามสำคัญที่ตามมาจากรื่องของ FDI ได้แก่ FDI มีความสำคัญอย่างไรต่อประเทศไทย คำตอบที่สามารถอธิบายได้ตามทฤษฎีเศรษฐกิจศาสตร์ ก็คือ เนื่องจากไทยเป็นประเทศเศรษฐกิจขนาดเล็ก เงินออมภายในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการของธุรกิจที่จะนำไปใช้ในการขยายกิจการ ดังนั้นเงินลงทุนจากต่างประเทศจะช่วยลดช่องว่างระหว่างเงินออมในประเทศกับความต้องการเงินทุน นอกจากนี้ การ

ลงทุนจากต่างประเทศยังมาพร้อมกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technological transfer) และการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งจะช่วยให้อุตสาหกรรมของประเทศที่ได้รับ FDI มีการพัฒนาได้อย่างก้าวกระโดด เพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันระยะยาว และช่วยสร้างการจ้างงาน รวมถึง FDI เป็นเงินทุนระยะยาวที่เพิ่มการสะสมทุนในระบบเศรษฐกิจ มีความผันผวนต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับทุนไหลเข้าเพื่อซื้อสินทรัพย์หรือเก็งกำไร ทั้งนี้การลงทุนจากต่างประเทศนั้นให้ประโยชน์แก่ทั้งผู้มาลงทุนซึ่งหมายถึงบริษัทข้ามชาติ (Multinational Corporations – MNCs) และผู้ได้รับเงินลงทุน เพราะการที่ผู้มาลงทุนขยายการลงทุนหรือย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่นทำให้ผู้ประกอบการสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีในประเทศนั้น ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและผลกำไรของบริษัทตน ส่วนประเทศที่ได้รับเงินลงทุน ก็ได้รับประโยชน์จากการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติจากการลงทุนใหม่และได้รับการถ่ายทอดทางเทคโนโลยีจากประเทศผู้มาลงทุนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมนั้น ๆ ของประเทศตนต่อไป นับเป็นการเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) ให้แก่ประเทศผู้รับเงินลงทุน

ผลิตภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity: TFP) ภาคอุตสาหกรรมไทย

	2552	2553	2554	2555	2556	2557p
อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ณ ราคาคงที่ ปี 2531 (%)	-2.3	7.8	0.1	6.5	2.9	0.7
ผลิตภาพการผลิตรวม (TFP)						
เกษตรกรรม	-1.25	-6.58	1.81	-0.18	0.14	2.58
อุตสาหกรรม	-7.3	10.03	-5.55	2.84	-1.63	-2.52
บริการและอื่นๆ	-2.94	2.38	1.82	5.12	3.63	-1.31
ภาพรวม	-4.32	5.24	-1.51	3.76	1.28	0.2

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช)

ประเด็นที่สำคัญอีกหนึ่งประการที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนภาคเอกชนในภาคการผลิตหรือภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ ในปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมไทยยังมีผลิตภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity: TFP) ต่ำ ซึ่ง TFP หมายถึงการเพิ่มขึ้นของผลผลิตโดยมิได้มีที่มาจากเพิ่มขึ้นของปัจจัยการผลิตคือปัจจัยแรงงาน ที่ดินและปัจจัยทุน ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ จะเรียกส่วนที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวว่าเป็น Residual Growth หรือเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Technical progress) และอื่นๆ ซึ่ง

มีองค์ประกอบหลายปัจจัย ได้แก่ การบริหารจัดการ ประสิทธิภาพ คุณภาพของแรงงานซึ่งขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา อายุ เพศและที่สำคัญคือปัจจัยเทคโนโลยีของทุนรวมถึงการวิจัยและพัฒนา (R&D) การมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการผลิต เป็นต้น ดังนั้นหากภาคอุตสาหกรรมยังมีผลิตภาพการผลิตรวม หรือ TFP ต่ำ ย่อมส่งผลกระทบต่ออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย ต่อเนื่องไปถึงการติดอยู่ในประเทศกับดักรายได้ปานกลาง

จากข้อมูลเชิงประจักษ์บางประการที่ได้นำเสนอไป ทิศทางของปรับจูนเครื่องยนต์การลงทุนภาคเอกชน เพื่อส่งผลให้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทยนั้น ในส่วนของภาคการผลิตหรือภาคอุตสาหกรรมจะต้องมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (Growth Engine) ตัวใหม่ซึ่งจะต้องมีการทำวิจัยและพัฒนา รวมถึงมีการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้น ในส่วนของกลุ่มอุตสาหกรรมเดิมอาจจะต้องมีการส่งเสริมให้เกิดการยกระดับเทคโนโลยีเพื่อขยับตำแหน่งในห่วงโซ่การผลิตระหว่างประเทศให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพื่อยกระดับผลิตภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity: TFP) ให้สูงขึ้นส่งผลให้เศรษฐกิจประเทศขยายตัว เพื่อเป้าหมายสำคัญคือการหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางในท้ายที่สุด
